VALORI ȘI INTERPRETĂRI CONTEXTUALE ALE CONECTORULUI DISJUNCTIV *SAU* ÎN LIMBA ROMÂNĂ ACTUALĂ

MĂDĂLINA TĂBĂCITU

Facultatea de Litere, Universitatea din București

madalina.tabacitu@litere.unibuc.ro

Cuvinte-cheie: disjuncție, exclusiv, inclusiv, modalizare epistemică, interpretări contextuale.

Keywords: disjunction, exclusive, inclusive, epistemic modality, contextual interpretations.

1. INTRODUCERE

Lucrarea de față urmărește să prezinte principalele valori și interpretări contextuale pe care le poate dobândi conectorul disjunctiv *sau* în româna actuală, prin prisma cercetărilor recente din domeniul semanticii și al pragmaticii. Pornind de la distincția tradițională dintre interpretarea exclusivă și cea inclusivă, se observă modul în care contextul discursiv, cunoștințele vorbitorilor și intenția comunicativă pot contribui la interpretarea construcțiilor disjunctive. Cercetarea se bazează pe rezultatele unor studii consacrate utilizării și interpretării conectorului *or* în limba engleză și preia clasificarea propusă de Ariel și Mauri (2018, 2019), în vederea identificării și a analizei diferitelor interpretări ale conectorului *sau* în limba română actuală. În lingvistica românească, studiile care abordează valorile conectorilor disjunctivi sunt relativ puține și se concentrează, în principal, asupra dimensiunii semantice a acestora (Beldescu 1958, Iacob 1958, Bîtea 1983, 1985, 1987, Bîtea și Bîtea 1982), în timp ce dimensiunea pragmatică a fost abordată doar tangențial (Zafiu 2012, Naidinoaia Tăbăcitu 2026).

Ilustrarea diferitelor valori și interpretări ale conectorului *sau* se va realiza pe baza unor exemple extrase din cinci podcasturi recente, din 2023 și din 2024, corpusul astfel constituit surprinzând utilizarea spontană și autentică a limbii române actuale.

SCL, LXXVII, 2026, nr. 2, Bucureşti, p. 243–254

DOI: 10.59277/SCL.2026.2.08

2. CONECTORII DISJUNCTIVI – DE LA VALOAREA DE ADEVĂR LA FUNCȚIA MODALĂ

Vreme îndelungată explicarea sensului conectorilor disjunctivi din limba naturală s-a făcut doar pe baza modelelor semantico-logice ale valorii de adevăr, sensul fundamental al conectorilor disjunctivi fiind cel inclusiv, pentru că cel puțin unul dintre elementele X sau Y sau ambele elemente ale raportului sunt adevărate. S-a constatat că această modalitate de interpretare a conectorilor disjunctivi din limbajele naturale, prin aplicarea modelului din logică, nu este adecvată, deoarece se bazează exclusiv pe valorile de adevăr ale propozițiilor, în timp ce utilizările reale ale limbii sunt influențate și de factori pragmatici, contextuali și de intenția comunicativă a vorbitorului.

Cercetările ulterioare au demonstrat că, în uz, conectorii disjunctivi au sens predominant exclusiv, obținut printr-o presupunere suplimentară (X *sau* Y, nu *ambele*), care este parte din sensul compozițional al construcției realizate printr-un conector disjunctiv (Noveck *et al.* 2002, Chierchia 2004). Valoarea inclusivă este considerată astfel marginală, uneori chiar fiind nevoie de precizări suplimentare pentru a construi o relație disjunctivă cu valoare inclusivă (de tipul *ambele, (eventual) și una și alta* etc.).

Valoarea exclusivă a raportului disjunctiv este evidentă într-un enunț ca (1), în care elementele coordonate *în 2022* și *în 2023* se exclud reciproc (nașterea unei persoane nu poate avea loc în doi ani diferiți):

(1) Verișorul Mariei s-a născut în 2022 *sau* în 2023.

Există însă cazuri în care un enunț ca cel din (2a) poate avea atât citire exclusivă (2b), cât și citire inclusivă (2c):

(2) a. Mergi la bucătărie și o să găsești un cuțit în sertar *sau* pe masă.
b. Mergi la bucătărie și o să găsești un cuțit în sertar *sau* pe masă, nu știu exact unde este.
c. Mergi la bucătărie și o să găsești un cuțit în sertar *sau* pe masă, în ambele locuri există un cuțit.

Delimitarea dintre disjuncția exclusivă și cea inclusivă se dovedește adesea dificilă, fapt care i-a determinat pe unii autori (Noveck *et al.* 2002, Chierchia 2004) să transpună opoziția exclusiv/inclusiv în termenii distincției exhaustiv/ nonexhaustiv, exhaustivitatea desemnând proprietatea unei construcții disjunctive de a epuiza opțiunile relevante. În această perspectivă, interpretarea exclusivă corespunde unei disjuncții exhaustive, în timp ce interpretarea inclusivă este asociată unei disjuncții nonexhaustive. Denumirile de *disjuncție exhaustivă* și de *disjuncție nonexhaustivă* sunt mai transparente, întrucât evidențiază mai clar

diferența dintre cele două tipuri de interpretare. Astfel, disjuncția exhaustivă presupune că „o situaţie poate impune limitarea posibilităţilor, pe care le epuizează alegerea între **p** și **q**”, în timp ce disjuncția nonexhaustivă „lasă deschisă posibilitatea altor alegeri” (Zafiu 2012: 421). În această perspectivă, construcția disjunctivă din (3a) admite o interpretare exhaustivă/exclusivă, în care sunt epuizate opțiunile, ca în (3b), sau poate avea o interpretare nonexhaustivă/ inclusivă, ca în (3c), întrucât cele două alternative nu se exclud reciproc, fiind posibilă realizarea ambelor opțiuni:

(3) a. Cumpără pâine *sau* lapte.
b. Cumpără *sau* pâine *sau* lapte, **una din cele două**.
c. Cumpără pâine *sau* lapte *sau* **ambele**.

Studiile mai recente (Zimmermann 2000, Simons 2001, 2005a, 2005b, Haspelmath 2004, 2007, Geurts 2005, Mauri 2008a, 2008b) tratează raportul disjunctiv din perspectivă semantico-pragmatică și încadrează disjuncția în domeniul mai larg al modalizării epistemice, elementele unui raport disjunctiv fiind considerate posibilități epistemice între care se instituie o relație de alternativă. Astfel, în enunțul din (4a), care conține o structură disjunctivă, sunt formulate două ipoteze, ceea ce implică o modalizare epistemică a fiecăreia dintre propozițiile care alcătuiesc raportul disjunctiv, așa cum se observă în reformularea din (4b). Modalizarea explicită se poate realiza doar prin folosirea unor operatori epistemici care indică posibilitatea (4b), nu și certitudinea (4c).

(4) a. Mihai este la Craiova *sau* la Pitești.
b. Mihai **e posibil** să fie la Craiova *și* **e posibil** să fie la Pitești.
c. *Mihai este **sigur** la Craiova *sau* este **sigur** la Pitești.

Aceste cercetări care au încercat să surprindă sensul conectorilor disjunctivi dovedesc că interpretarea lor nu poate fi redusă la o singură valoare semantică, de tip exclusiv sau inclusiv. Analizele din perspectivă semantico-pragmatică, în care se pune accent pe valoarea modală a conectorilor disjunctivi, evidențiază faptul că interpretarea acestora poate fi determinată în funcție de contextul comunicativ și de inferențele pragmatice asociate.

3. INTERPRETĂRI ALE CONSTRUCȚIILOR DISJUNCTIVE CU *SAU* ÎN FUNCȚIE DE INTENȚIA VORBITORULUI

Continuând cercetările asupra valorilor conectorilor disjunctivi în direcție semantico-pragmatică și pornind de la premisa că prin structurile disjunctive se exprimă o relație alternativă, Ariel și Mauri (2018, 2019) evidențiază că această

perspectivă nu reușește să surprindă în mod adecvat intenția comunicativă a vorbitorului, întrucât aceeași construcție disjunctivă poate fi asociată unor valori interpretative distincte în funcție de contextul în care este utilizată. Autoarele propun o descriere a valorilor conectorilor disjunctivi bazată pe intențiile comunicative ale vorbitorilor și în acord cu principiile lingvisticii cognitive. În această accepție, intențiile comunicative ale vorbitorilor corespund explicaturii[1] din teoria relevanței și sunt analizate ca forme de construcție subiectivă a sensului. Pe baza unui corpus de limbă engleză vorbită, Ariel și Mauri (2018, 2019) identifică șase interpretări (lecturi) pe care le pot avea construcțiile disjunctive într-un discurs natural: interpretarea de tip *opțiuni propuse* (engl. *raised options*), interpretarea de tip *categorie de nivel superior* (engl. *higher-level category*), interpretarea de tip *copulativ* (engl. *conjunctive*), interpretarea *restrânsă* (engl. *narrowed*), interpretarea de tip *alegere* (engl. *choice*) și interpretarea *exhaustivă* (engl. *exhaustive*).

3.1. INTERPRETAREA DE TIP *OPȚIUNI PROPUSE*

Așa cum am văzut mai sus, tradițional, relația de coordonare disjunctivă este considerată inclusivă, ceea ce înseamnă că vorbitorul se angajează față de adevărul a cel puțin uneia dintre opțiunile prezentate. Există totuși situații în care vorbitorii pot enumera mai multe posibilități, fără să se angajeze față de vreuna dintre alternativele explicit menționate, ca în (5a,b):

(5) a. Am mers la facultate, m-am angajat, am început să lucrez. A fost viața aceasta de muncă, de adaptare la locul de muncă și nu m-am mai gândit așa la ce să fac, să-mi fac o carieră în media *sau* online *sau* în televiziune. (https://youtu.be/AqB8Zm9ryMo?si=3Ffgz2TP5ctOafAS)
b. Păi acum vreo 2 săptămâni ai luat o pisică de pe stradă? *Sau* 3 săptămâni? Am văzut pe tiktok ceva. (https://youtu.be/jEh1fM1Olqs?feature=shared)

Opțiunile propuse în exemplele de la (5) sunt, cu siguranță, posibile, dar nu se exclude posibilitatea ca niciuna dintre alternative să nu fie adevărată. De asemenea, alternativele prezentate nu sunt exhaustive și niciuna nu este prezentată ca fiind sigură.

În astfel de situații, construcția disjunctivă are o funcție predominant exploratorie, fiind utilizată, de exemplu, atunci când vorbitorul încearcă să identifice sau să formuleze varianta corectă.

[1] Conform teoriei relevanței, explicatura este acel „mecanism prin care ascultătorul recuperează elementele subdeterminate/subspecificate (engl. *underspecified*), explicite și implicite, din enunțul rostit de vorbitor (engl. *utterance*) pentru a calcula semnificația intenționată de acesta, pe baza unor ipoteze interpretative care satisfac principiul relevanței optime” (DPAD, s.v. *explicatură* (p. 145–146)).

Lectura construcțiilor disjunctive în care sunt prezentate opțiuni este apropiată de construcțiile dubitative de tipul „**poate** X, **poate** Y”, redată în (6a,b), care exprimă explicit caracterul ipotetic al alternativelor:

(6) a. Am mers la facultate, m-am angajat, am început să lucrez. A fost viața aceasta de muncă, de adaptare la locul de muncă și nu m-am mai gândit așa la ce să fac, să-mi fac o carieră **poate** în media *sau* **poate** online *sau* **poate** în televiziune.
b. Păi acum vreo **poate** 2 săptămâni ai luat o pisică de pe stradă? *Sau* **poate** 3 săptămâni? Am văzut pe tiktok ceva.

Pentru a demonstra că interpretarea de tip prezentare de opțiuni face parte din sensul comunicat explicit de vorbitor, poate fi folosit ca test reformularea cu *that is (to say)* (Ariel și Mauri 2018: 956−957). Acest test poate fi aplicat și în limba română, folosind echivalentul românesc al lui *that is (to say)*, *adică* (*mai precis*), după cum se poate vedea în (7a,b):

(7) a. A fost viața aceasta de muncă, de adaptare la locul de muncă și nu m-am mai gândit așa la ce să fac, să-mi fac o carieră în media *sau* online *sau* în televiziune, **adică (mai precis)** posibil să-mi fac o carieră în media, posibil online sau posibil în televiziune.
b. Păi acum vreo 2 săptămâni ai luat o pisică de pe stradă? *Sau* 3 săptămâni? Am văzut pe tiktok ceva, **adică (mai precis)** este posibil ca acum 2 săptămâni să fi luat o pisică de pe stradă, sau este posibil ca acum 3 săptămâni?

În concluzie, în cazul unei relații de coordonare disjunctivă cu lectură de tip opțiuni propuse, vorbitorul formulează ipoteze privind alternativele posibile, fără a se angaja față de veridicitatea acestora și fără a presupune că setul de alternative exprimat este exhaustiv.

3.2. INTERPRETAREA DE TIP *CATEGORIE DE NIVEL SUPERIOR*

Construcțiile disjunctive cu lectură de tip *categorie de nivel superior* presupun introducerea unor alternative care nu trebuie interpretate ca opțiuni de selecție propriu-zisă, ci mai degrabă ca indicii pentru o categorie mai generală. Fiecare element al construcției disjunctive este interpretat ca membru al unei clase superioare, din care fac parte și celelalte alternative menționate, precum și altele posibile. În această perspectivă, elementele coordonate disjunctiv nu constituie scopul comunicativ în sine, ci funcționează ca mijloace pentru construirea categoriei conceptuale avute în vedere de vorbitor. Astfel, în (8a), vorbitorul nu intenționează să se refere în mod special la orele de muzică și de desen,

ci la o categorie mai generală, cea a disciplinelor considerate mai puțin importante, categorie pe care interlocutorul trebuie să o construiască pe baza exemplelor oferite și a contextului discursiv. În acest exemplu, categoria generală este menționată și anterior în discurs „niște materii care nu contau" și interlocutorul trebuie să se raporteze la ea. Nici în (8b), vorbitorul nu are în vedere în special calculatorul sau laptopul, ci vrea ca interlocutorul să identifice categoria generală din care fac parte cele două elemente menționate, cea a dispozitivelor digitale.

(8) a. Pentru că la țară, pe vremea aia, astea erau niște materii care nu contau și atunci în orele de muzică *sau* de desen, ei făceau matematică, română, știi? (https://youtu.be/jEh1fM1Olqs?feature=shared)
b. cărțile sunt extrem de voluminoase și acum tehnologia este atât de avansată încât să poți să folosești un calculator *sau* un laptop care are sisteme asistive adaptate. (https://youtu.be/AqB8Zm9ryMo?si=3Ffgz2TP5ctOafAS)

Demonstrarea faptului că interpretarea de tip *categorie de nivel superior* a acestor construcții disjunctive este parte a sensului explicit, se face tot pe baza reformulării cu *adică*, după cum se poate vedea din (9a,b):

(9) a. Pentru că la țară, pe vremea aia, astea erau niște materii care nu contau și atunci, **adică** în orele considerate mai puțin importante ca cele de muzică și de desen, ei făceau matematică, română, știi?
b. cărțile sunt extrem de voluminoase și acum tehnologia este atât de avansată încât să poți să folosești un calculator *sau* un laptop care are sisteme asistive adaptate, **adică** poți să folosești un dispozitiv digital ca un calculator și un laptop care au sisteme asistive adaptate.

Explicatura asociată construcțiilor de tip *categorie de nivel superior* este de tipul „Z (categorie de nivel superior) precum X și Y". Astfel de coordonări disjunctive nu presupun o alegere între alternative, ci funcționează ca exemple care ajută interlocutorul să identifice o categorie mai abstractă.

Construcțiile cu lectură de tip *categorie de nivel superior* au, de fapt, două roluri: de a indica categoria generală intenționată de vorbitor și de a restrânge un concept mai abstract și de a-l adapta la un context specific.

În construcțiile cu lectură de tip *categorie de nivel superior,* elementele care constituie membrii raportului disjunctiv nu exprimă alternative propriu-zise, ci funcționează ca exemple reprezentative ale unei categorii mai generale. Vorbitorul se angajează față de această categorie superioară, fără a sugera că alternativele enumerate sunt exhaustive. În același timp, elementele raportului disjunctiv contribuie la orientarea și ajustarea contextuală a interpretării categoriei respective.

3.3. INTERPRETAREA DE TIP *COPULATIV*

Lectura de tip copulativ a unei construcții disjunctive apare atunci când construcția, deși are forma unei relații disjunctive, funcționează semantic ca o relație de coordonare copulativă: vorbitorul se angajează că ambele opțiuni sunt adevărate, dar le prezintă ca fiind distincte și independente una față de cealaltă. O construcție disjunctivă cu lectură de tip copulativ este cea din (10):

(10) (...) tu realizezi câți tineri actori *sau* mai puțin tineri, (...) pe care nu-i cunoaște nimeni și care sunt excepționali, or fi în țara asta? (https://youtu.be/jEh1fM1Olqs?feature=shared)

Spre deosebire de o relație de coordonare copulativă propriu-zisă, care sugerează mai degrabă un cumul (X + Y ca un singur ansamblu, ca un bloc), construcțiile disjunctive care au lectură de tip copulativ pun în evidență două elemente distincte, tratate separat. Citirea care este asociată unor astfel de construcții este de tipul „atât X, cât și Y” și apare într-o parafrazare cu *adică*, după cum se poate vedea din (11):

(11) (...) tu realizezi câți tineri actori *sau* mai puțin tineri, **adică** atât actori tineri, cât și actori mai puțin tineri (...) pe care nu-i cunoaște nimeni și care sunt excepționali, or fi în țara asta?

Vorbitorul introduce mai multe alternative, se angajează că toate aceste alternative sunt adevărate și, în același timp, evidențiază faptul că fiecare dintre ele este independentă de celelalte.

3.4. INTERPRETAREA DE TIP RESTRÂNS

În exemple ca cele de la (12a,b), vorbitorul ar fi dorit, dar nu poate să identifice cu precizie o singură alternativă. În aceste situații, pentru a se ajunge de la sensul inclusiv la cel exclusiv se apelează la o presupoziție scalară „nu ambele X și Y”. Ariel și Mauri (2018: 970−971) propun o interpretare de tip *restrâns* a acestor construcții disjunctive, în care vorbitorul prezintă un set restrâns și omogen de alternative și se angajează față de faptul că una dintre ele este adevărată, fără a putea identifica exact care dintre ele:

(12) a. Era primul tur cred că cu Villas *sau* turul doi, nu mai știu. (https://youtu.be/K7iP3DOneKc?si=-E_LWjK8q_ZCb_ui)

b. După cinci minute este epuizată, adică inima ei nu mai face față să o determină să alerge. În cele cinci minute *sau* la finalul celor cinci minute se întâmplă două lucruri (...) (https://youtu.be/B-e8Rya3FTk?si=37cW7CZaFxf7dnzG)

În contexte ca cele de la (12a,b), vorbitorul nu intenționează să transmită „X *sau* Y, dar nu ambele”, ci „una dintre alternativele menționate”. Astfel, vorbitorul urmărește doar să indice că referentul aparține unuia dintre membrii unui set restrâns, fără a putea preciza exact care este acela. De exemplu, construcția de la (12a) nu poate fi interpretată ca în (13a), ci ca în (13b):

(13) a. Era posibil primul tur, posibil turul doi, dar sigur nu ambele.
b. Era primul tur cred că cu Villas *sau* turul doi, nu mai știu, unul dintre cele două tururi.

Această interpretare este susținută de testul reformulării cu *that is (to say)* (Ariel și Mauri 2018: 972), pentru care, în română, pot fi folosite *adică* sau *mai precis*. Reformularea se dovedește naturală și redă adecvat sensul enunțului, după cum se observă în (14a). În schimb, reformularea care presupune o lectură exclusivă pare artificială și introduce informația „nu ambele”, care nu este relevantă pentru intenția comunicativă a vorbitorului, după cum se observă în (14b):

(14) a. Era primul tur cred că cu Villas *sau* turul doi, **adică (mai precis)** unul dintre cele două tururi.
b. Era primul tur cred că cu Villas *sau* turul doi, **adică** posibil primul tur, posibil turul doi, dar nu ambele.

Elementele unei construcții disjunctive cu lectură restrânsă sunt apropiate semantic și nu prezintă diferențe relevante pentru contextul discursiv, scopul vorbitorului fiind restrângerea referentului la un membru al unui set limitat de opțiuni. Prin reformularea acestor exemple cu *adică, mai precis*, se poate observa că interpretarea de tip restrâns face parte din sensul explicit al construcției și nu reprezintă o implicatură pragmatică derivată.

3.5. INTERPRETAREA DE TIP *ALEGERE*

Construcțiile disjunctive cu lectură de tip *alegere* pun în evidență o alegere nerezolvată între alternativele prezentate. De obicei, aceste construcții cu lectură de tip *alegere* apar în întrebări directe, în care vorbitorul îi cere interlocutorului să aleagă imediat una dintre opțiunile propuse:

(15) a. Are cineva ceva de reproșat? Să spună acum *sau* să tacă pe vecie. (https://youtu.be/jEh1fM1Olqs?feature=shared)
b. Așteptăm să vedem ce se întâmplă *sau* mergem la medic? (https://youtu.be/9Y5TVQhuXhY)

Lectura asociată construcțiilor de tip *alege X sau Y* trebuie formulată ca o explicatură de nivel superior, întrucât trebuie avută în vedere raportarea la forța ilocuționară intenționată de vorbitor. În cele mai multe situații, aceasta poate fi formulată astfel: „vorbitorul i-a cerut interlocutorului să aleagă între X și Y”, situație exemplificată în (16a):

(16) a. Are cineva ceva de reproșat? Să spună acum *sau* să tacă pe vecie, **adică** vorbitorul îi cere interlocutorului să aleagă între două răspunsuri alternative: să spună acum *sau* să tacă pe vecie.
b.*Are cineva ceva de reproșat? Să spună acum *sau* să tacă pe vecie, **adică** *posibil* să spună acum, *posibil* să tacă pe vecie, dar nu amândouă.

Lectura de tip *alegere* poate fi considerată apropiată de cea de tip *prezentare de opțiuni*, întrucât ambele presupun introducerea în discurs a unor alternative relevante. Între cele două tipuri de interpretare există însă o diferență esențială: în cazul lecturii de tip *alegere*, vorbitorul se așteaptă ca una dintre alternative să fie selectată sau confirmată ca validă, în timp ce, în lectura de tip *prezentare de opțiuni*, alternativele sunt doar aduse în discuție ca posibilități relevante în context, fără ca vorbitorul să solicite sau să presupună rezolvarea imediată a alegerii dintre ele. Această diferență este susținută și de faptul că, în cazul lecturii de tip *alegere*, elementele care formează raportul disjunctiv nu pot fi precedate de un operator de posibilitate, după cum se observă în (16b).

La fel ca în construcțiile cu lectură restrânsă, și în cele cu lectură de tip alegere, vorbitorul propune un set limitat de alternative, însă elementele raportului disjunctiv din construcțiile de alegere nu formează neapărat un set de alternative similare. Dimpotrivă, diferența dintre alternative este evidențiată, deoarece aceasta generează implicații contextuale relevante.

3.6. INTERPRETAREA DE TIP *EXHAUSTIV*

Construcțiile disjunctive cu lectură exhaustivă sunt cele în care alternativele exprimate explicit constituie singurele alternative relevante în context, toate celelalte posibilități fiind excluse. Astfel, în exemplele (17a,b), vorbitorul restrânge setul alternativelor la cele menționate explicit, excluzând orice alte posibilități care nu sunt formulate în enunț (de exemplu, în (17a), *dependență benefică, dăunătoare, conștientă,* iar în (17b), *cu prietenii, cu profesorii*):

(17) a. Voi nu vedeți dacă e dependență bună *sau* rea.
(https://youtu.be/B-e8Rya3FTk?si=37cW7CZaFxf7dnzG)
b. Eu zic așa: fiecare elev, fie că este copil, adolescent, împreună cu familia *sau* singur trebuie să aibă posibilitatea să decidă dacă își dorește să rămână în sistemul educațional special (...)
(https://youtu.be/AqB8Zm9ryMo?si=3Ffgz2TP5ctOafAS)

În cazul construcțiilor disjunctive cu lectură exhaustivă, scopul vorbitorului este de a evidenția cât de restrâns este setul de posibilități.

Explicatura asociată unei construcții cu lectură exhaustivă de tipul „X *sau* Y” poate fi formulată prin construcția „singurele alternative sunt X și Y”. Această interpretare poate fi verificată prin testul reformulării cu *adică*: dacă parafrazarea este naturală și păstrează sensul enunțului inițial, construcția poate fi considerată ca având o interpretare exhaustivă:

(18) a. Vorbitorul a spus că ei nu văd dacă dependență este bună *sau* rea, **adică** singurele opțiuni sunt că dependența este bună și că dependența este rea (alte opțiuni sunt excluse).
b. Vorbitorul a spus că fiecare elev trebuie să decidă împreună cu familia *sau* singur, **adică** singurele opțiuni sunt că trebuie să decidă împreună cu familia și că trebuie să decidă singur (alte opțiuni sunt excluse).

Construcțiile cu *sau* cu lectură exhaustivă sunt utilizate atunci când vorbitorul delimitează explicit un set de alternative considerate relevante și suficiente în contextul comunicativ. Prin această utilizare, alternativele menționate sunt prezentate ca epuizând posibilitățile avute în vedere, celelalte opțiuni nefiind incluse în interpretarea enunțului.

4. CONCLUZII

Construcțiile disjunctive cu *sau* actualizează mai multe tipuri de lecturi care nu pot fi identificate decât prin raportare la intențiile comunicative ale vorbitorului în contexte autentice de comunicare. Din această perspectivă, analiza relațiilor de coordonare disjunctivă arată că interpretarea acestora exclusiv pe baza opoziției tradiționale inclusiv/exclusiv nu este suficientă pentru surprinderea nuanțelor de sens și a intențiilor comunicative pe care vorbitorul urmărește să le transmită.

Alternativa este elementul comun al construcțiilor disjunctive, dar vorbitorii construiesc aceste relații disjunctive cu scopuri discursive diferite: pentru a prezenta opțiuni (lectură de tip *prezentare de opțiuni*), pentru a face trimitere la o categorie de nivel superior (lectură de tip *categorie de nivel superior*), pentru a formula o singură predicație asupra unor alternative concepute ca independente (lectură de tip *copulativ*), pentru a restrânge opțiunile la un set limitat atunci când nu se poate selecta o singură variantă (lectură de tip *restrâns*), pentru a marca o alegere nefinalizată, cu scopul de a o provoca (lectură de tip *alegere*) sau pentru a indica faptul că doar alternativele menționate sunt relevante (lectură de tip *exhaustiv*).

CORPUS

Exemplele au fost extrase în perioada 01-17 mai 2026 din podcasturi disponibile pe platforma Youtube. Podcasturile pot fi accesate folosind linkurile:
https://youtu.be/AqB8Zm9ryMo?si=3Ffgz2TP5ctOafAS (publicat la 11 aprilie 2024)
https://youtu.be/jEh1fM1Olqs?feature=shared (publicat la 30 aprilie 2024)
https://youtu.be/K7iP3DOneKc?si=-E_LWjK8q_ZCb_ui (publicat la 9 aprilie 2024)
https://youtu.be/B-e8Rya3FTk?si=37cW7CZaFxf7dnzG (publicat la 21 noiembrie 2023)
https://youtu.be/9Y5TVQhuXhY (publicat la 15 februabrie 2024)

BIBLIOGRAFIE

Ariel, M., C. Mauri, 2018, „Why use *or*", *Linguistics* 56(5), 939−993.
Ariel, M., C. Mauri, 2019, „An 'Alternative' Core for *or*", *Journal of Pragmatics* 149, 40−159.
Beldescu, G., 1958, „Coordonarea simplă, complexă și contextuală", *Limba română* VIII, 3, 19−39.
Bîtea, I. N., 1983, „Observații pe marginea unei construcții cu *sau* copulativ", *Limba română* XXXII, 3, 182−190.
Bîtea, I. N., 1985, „Construcții pseudodisjunctive copulative. Prezentare generală", *Limba română*, XXXIV, 2, 113−124.
Bîtea, I. N., 1987, „Puncte de vedere despre coordonarea disjunctivă", *Limba română* XXXVI, 1, 35−46.
Bîtea, I. N., D. Bîtea, 1982, „Observații asupra lui *sau* apozitiv", *Limba română* XXXI, 2, 117−127.
Chierchia, G., 2004, „Scalar implicatures, polarity phenomena, and the syntax/pragmatics interface", în A. Belletti (ed.), *Structures and beyond*, Oxford: Oxford University Press, 39−103.
DPAD = Ionescu-Ruxăndoiu, L. (coord.), 2023, *Dicționar de pragmatică și de analiză a discursului*, București: Institutul European.
Geurts, B., 2005, „Entertaining Alternatives: Disjunctions as Modals", *Natural Language Semantics* 13, 4, 383–410.
Haspelmath, M., 2004, „Coordinating Constructions: an Overview", în M. Haspelmath (ed.), *Coordinating Constructions*, Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins, 3−39.
Haspelmath, M., 2007, „Coordination", în S. Timothy (ed.), *Language Typology and Linguistic Description. Volume II: Complex Constructions*, second edition, Cambridge: Cambridge University Press, 1−51.
Iacob, Șt., 1958, „Coordonare, subordonare și logică", *Limba română* VII, 5, 49−56.
Mauri, C., 2008a, „The Irreality of Alternatives. Towards a Typology of Disjunction", *Studies in Language* 32, 1, 22–55.
Mauri, C., 2008b, *Coordination Relations in the Languages of Europe and Beyond*, Berlin: Mouton de Gruyter.
Naidinoaia Tăbăcitu, M., 2026, *Conectorii disjunctivi în limba română. O abordare diacronică*, București: Editura Universității din București − Bucharest University Press.
Noveck, I. A., G. Chierchia, F. Chevaux, R. Guelminger, E. Sylvestre, 2002, „Linguistic-pragmatic Factors in Interpreting Disjunctions", *Thinking and Reasoning* 8, 297−326.
Simons, M., 2001, „Disjunction and Alternativeness", *Linguistics and Philosophy* 24, 597−619.
Simons, M., 2005a, „Dividing Things up: the Semantics of *or* and the Modal/*or* Interaction", *Natural Language Semantics* 13, 271−316.
Simons, M., 2005b, „Semantics and Pragmatics in the Interpretation of *or*", în E. Georgala, J. Howell (ed.), SALT XV. Ithaca, New York: Cornell University, 205–222.
Zafiu, R., 2012, „Conectorii disjunctivi din perspectivă semantico-pragmatică: ipoteze asupra proceselor de gramaticalizare", *Limba română* LXI, 3, 417−428.
Zimmermann, T. E., 2000, „Free Choice Disjunction and Epistemic Possibility", *Natural Language Semantics* 8, 255−290.

VALUES AND CONTEXTUAL INTERPRETATIONS OF THE DISJUNCTIVE CONNECTOR *SAU* IN CONTEMPORARY ROMANIAN

Abstract

This paper examines the main values and contextual interpretations of the Romanian disjunctive connector *sau* 'or' from a semantic-pragmatic perspective. Starting from the traditional distinction between inclusive and exclusive disjunction, the paper argues that this binary opposition is not sufficient to account for the variety of interpretations that disjunctive constructions may receive in authentic communicative contexts. The analysis draws on recent research on the English disjunctive connector *or*, particularly the classification proposed by Ariel and Mauri (2018, 2019), and applies this framework to Romanian language. The analysis shows that, although alternativity is a common feature of disjunctive constructions, speakers may use them for different communicative purposes, depending on the context and their communicative intentions. The six types of interpretations identified by Ariel and Mauri for English disjunctive constructions (raised options, higher-level category, conjunctive, narrowed, choice, and exhaustive readings) are also found in Romanian. The paper thus highlights the importance of contextual and pragmatic factors in determining the interpretation of *sau* and argues that the analysis of Romanian disjunctive constructions should go beyond the traditional inclusive/exclusive distinction.